

Główny Urząd Statystyczny

Regionalne rachunki publiczne – system informacji o dochodach i wydatkach publicznych na poziomie województw

Praca powstała w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 i została zrealizowana na podstawie umowy nr 17/BR/POPT/CBiES/2017 zawartej dnia 12 czerwca 2017 r. pomiędzy Głównym Urzędem Statystycznym z siedzibą w Warszawie a Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS z siedzibą w Jachrance

Streszczenie raportu końcowego w języku nietechnicznym

Warszawa, wrzesień 2018

CEL PRACY BADAWCZEJ

Celem zrealizowanej pracy badawczej pt. „Regionalne rachunki publiczne – system informacji o dochodach i wydatkach publicznych na poziomie województw” było utworzenie systemu regionalnych rachunków publicznych w zakresie dochodów i wydatków publicznych na poziomie województw oraz wykonanie pilotażowych obliczeń.

OPIS REALIZACJI PRACY BADAWCZEJ

Pierwszym etapem pracy było określenie zakresu systemu informacji o dochodach i wydatkach publicznych, to jest określenie zakresu podmiotowego oraz przedmiotowego regionalnych rachunków publicznych w układzie województw. Przyjęto założenie, że system regionalnych rachunków publicznych powinien być zgodny zakresowo ze statystyką sektora instytucji rządowych i samorządowych prowadzoną według zasad „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)” wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26.06.2013, z późn. zm.).

Kierując się zasadą spójności opracowywanych informacji z innymi dziedzinami statystyki publicznej oraz ich zgodności, co do zakresu, pojęć i klasyfikacji, zdecydowano o przyjęciu zakresu podmiotowego regionalnych rachunków publicznych zgodnego z zakresem sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Przyjęto także założenie, że w regionalnych rachunkach publicznych obliczane będą transakcje dochodów i wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych określone w Europejskim Systemie Rachunków ESA 2010. Przyjęcie takiego zakresu przedmiotowego jest konsekwencją ustalonego wcześniej zakresu podmiotowego regionalnych rachunków publicznych, zgodnego z zakresem sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Następnie przygotowano dane do obliczeń dochodów i wydatków publicznych w układzie województw, w tym danych pozyskanych z systemów informacyjnych i baz danych, w których gromadzone są dane dotyczące transferów środków publicznych i ich beneficjentów, w tym w zakresie pomocy publicznej.

Po analizie i weryfikacji metod regionalizacji poszczególnych rodzajów transakcji dotyczących dochodów i wydatków publicznych w układzie województw dokonano weryfikacji algorytmów z uwzględnieniem zmian wynikających z rewizji przeprowadzonych w rachunkach narodowych i regionalnych, w tym dotyczących zakresu podmiotowego sektora instytucji rządowych i samorządowych (według stanu po notyfikacji z września 2017 r.).

Kolejnym etapem było opracowanie po raz pierwszy metodyki zastosowania *Klasyfikacji wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych według funkcji (COFOG)* do grupowania wydatków na poziomie regionalnym. Zastosowanie klasyfikacji COFOG do zestawienia danych o wydatkach na poziomie województw wymagało przypisania wydatków jednostek zaliczonych do sektora instytucji rządowych i samorządowych do odpowiednich kodów klasyfikacji COFOG (według 10 funkcji COFOG) na poziomie jednostek lokalnych.

Dane przygotowane na poziomie krajowym na rzecz rachunków narodowych dotyczące klasyfikacji COFOG znalazły częściowe zastosowanie do zestawienia danych o wydatkach na poziomie województw. Regionalizacja wymagała wypracowania dodatkowych rozwiązań. Naliczanie danych według funkcji COFOG zostało wykonane w podziale na transakcje dotyczące nakładów brutto na środki trwałe (pełna zbiorowość w sprawozdawczości statystycznej) oraz pozostałe transakcje.

W celu usprawnienia prac utworzono system informatyczno-programistyczny pozwalający na automatyzację poszczególnych etapów obliczeń, w szczególności etapu importowania danych jednostkowych pozyskanych z administracyjnych źródeł danych oraz tworzenia na ich podstawie wskaźników regionalizacji.

Po wykonaniu obliczeń dochodów i wydatków publicznych w przekroju województw, dokonano analizy i oceny uzyskanych wyników obliczeń dochodów i wydatków publicznych w przekroju województw za lata 2013-2014.

WYNIKI OBLICZEŃ DOCHODÓW I WYDATKÓW PUBLICZNYCH W PRZEKROJU WOJEWÓDZTW ZA LATA 2013-2014

Efektom wykonanej pracy badawczej było opracowanie wyników pilotażowych obliczeń dochodów i wydatków publicznych dotyczące sektora instytucji rządowych i samorządowych w przekroju województw za 2013 i 2014 rok oraz przedstawienie ich w formie opisowej i graficznej.

Podstawowe dane charakteryzujące zróżnicowanie dochodów i wydatków publicznych w poszczególnych województwach zostały zestawione w poniższych tablicach:

Tabl. 1. Dochody i wydatki według województw w 2013 r.

Województwa	Dochody		Wydatki	
	w mln zł	w odsetkach	w mln zł	w odsetkach
POLSKA	633168	100,0	646526	100,0
Dolnośląskie	53510	8,5	49712	7,7
Kujawsko-pomorskie	29304	4,6	31959	4,9
Lubelskie	27354	4,3	34340	5,3
Lubuskie	14822	2,3	15928	2,5
Łódzkie	38770	6,1	45483	7,0
Małopolskie	49465	7,8	53508	8,3
Mazowieckie	133244	21,0	105876	16,4
Opolskie	13346	2,1	15331	2,4
Podkarpackie	25866	4,1	33451	5,2
Podlaskie	15489	2,4	18904	2,9
Pomorskie	38751	6,1	36449	5,6
Śląskie	75967	12,0	81038	12,5
Świętokrzyskie	16031	2,5	19102	3,0
Warmińsko-mazurskie	18551	2,9	22654	3,5
Wielkopolskie	57445	9,1	54069	8,4
Zachodniopomorskie	25254	4,0	28722	4,4

Ź r ó d ł o: opracowanie własne

W 2013 r. dochody publiczne wyniosły 633168 mln zł. W przekroju województw widoczna była koncentracja dochodów publicznych w kilku województwach. Największy udział w pozyskaniu dochodów publicznych miało województwo mazowieckie (21,0%), a najmniejsze województwo opolskie (2,1%). W czterech

województwach – mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim – uzyskano 50,6% dochodów publicznych. W grupie województw o niskich udziałach (poniżej 3%) w gromadzeniu dochodów publicznych, oprócz województwa opolskiego, znalazły się także województwa: lubuskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie.

Wydatki publiczne w 2013 r. wyniosły 646526 mln zł. Ich zróżnicowanie w przekroju województw było mniejsze niż dochodów publicznych, a udział województwa mazowieckiego w wydatkach publicznych był na niższym poziomie (16,4%). W grupie województw o wysokich udziałach w wydatkach publicznych, oprócz województwa mazowieckiego, znalazły się również województwa: śląskie, wielkopolskie i małopolskie. We wszystkich pięciu województwach, które miały niskie udziały w gromadzeniu dochodów publicznych, odnotowano wyższe udziały w wydatkach publicznych.

Tabl. 2. Dochody i wydatki według województw w 2014 r.

Województwa	Dochody		Wydatki	
	w mln zł	w odsetkach	w mln zł	w odsetkach
POLSKA	660190	100,0	676887	100,0
Dolnośląskie	54432	8,2	51485	7,6
Kujawsko-pomorskie	29738	4,5	33285	4,9
Lubelskie	28920	4,4	35359	5,2
Lubuskie	15222	2,3	16584	2,5
Łódzkie	40576	6,1	45086	6,7
Małopolskie	52330	7,9	57039	8,4
Mazowieckie	141007	21,4	113884	16,8
Opolskie	13946	2,1	15847	2,3
Podkarpackie	27104	4,1	33701	5,0
Podlaskie	16512	2,5	20320	3,0
Pomorskie	39740	6,0	39548	5,8
Śląskie	79008	12,0	84683	12,5
Świętokrzyskie	16536	2,5	19509	2,9
Warmińsko-mazurskie	19619	3,0	23778	3,5
Wielkopolskie	59107	9,0	56096	8,3
Zachodniopomorskie	26393	4,0	30683	4,5

Ź r ó d ł o: opracowanie własne

W 2014 r. dochody publiczne wyniosły 660190 mln zł. W przekroju województw widoczna była koncentracja dochodów publicznych w kilku województwach. Największy udział w pozyskaniu dochodów publicznych miało województwo mazowieckie (21,4%), a najmniejszy województwo opolskie (2,1%). W czterech województwach – mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim – uzyskano 50,6% dochodów publicznych. W grupie województw o niskich udziałach (do 3%) w gromadzeniu dochodów publicznych, oprócz województwa opolskiego, znalazły się także województwa: lubuskie, podlaskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie.

Wydatki publiczne w 2014 r. wyniosły 676887 mln zł. Ich zróżnicowanie w przekroju województw było mniejsze niż dochodów publicznych, a udział województwa mazowieckiego w wydatkach publicznych był na niższym poziomie (16,8%). W grupie województw o wysokich udziałach w wydatkach publicznych, oprócz województwa mazowieckiego, znalazły się również województwa: śląskie, małopolskie i wielkopolskie. We wszystkich pięciu województwach, które miały niskie udziały w gromadzeniu dochodów publicznych, odnotowano wyższe udziały w wydatkach publicznych.

Tabl. 3. Wydatki publiczne według funkcji COFOG w przekroju województw w 2013 r.

Województwa	Ogółem	Funkcje COFOG									
		działalność ogólnoparastwowa	obrona narodowa	bezpieczeństwo i porządek publiczny	sprawy gospodarcze	ochrona środowiska	gospodarka mieszkaniowa i komunalna	zdrowie	rekreacja, kultura i religia	edukacja	ochrona socjalna
		w % ogółem									
POLSKA	100,0	5,8	4,3	5,7	10,9	1,4	2,0	11,9	2,8	13,5	41,7
Dolnośląskie	100,0	6,2	4,1	5,4	8,5	1,7	2,5	12,0	3,2	14,0	42,4
Kujawsko-pomorskie	100,0	4,6	4,7	5,5	9,7	1,2	1,8	12,9	2,3	13,8	43,5
Lubelskie	100,0	5,4	4,1	5,7	12,0	1,0	1,4	12,7	2,5	15,0	40,2
Lubuskie	100,0	6,2	5,1	6,3	10,3	1,1	3,0	11,0	2,5	11,8	42,8
Łódzkie	100,0	5,0	3,5	5,0	18,3	1,4	1,6	11,1	2,4	12,3	39,4
Małopolskie	100,0	5,2	3,4	5,1	9,1	1,7	1,4	12,5	3,5	16,9	41,2
Mazowieckie	100,0	8,0	6,0	7,1	11,7	1,2	2,2	10,8	3,0	12,1	37,8
Opolskie	100,0	5,8	4,1	6,1	9,2	1,3	1,7	12,6	2,9	13,3	43,0
Podkarpackie	100,0	5,4	3,5	5,3	15,6	1,4	1,8	12,0	2,5	13,8	38,7
Podlaskie	100,0	5,3	4,2	6,5	14,0	1,8	1,5	12,7	2,3	14,7	37,1
Pomorskie	100,0	5,5	5,1	5,7	9,4	1,5	2,3	11,7	2,9	14,5	41,4
Śląskie	100,0	4,3	3,1	4,6	8,6	1,4	2,2	11,5	2,8	12,0	49,5
Świętokrzyskie	100,0	5,5	3,4	5,5	8,8	1,6	1,5	13,7	2,3	13,3	44,5
Warmińsko-mazurskie	100,0	5,9	5,0	6,4	9,8	1,4	1,8	12,6	2,7	13,2	41,2
Wielkopolskie	100,0	5,7	4,0	5,1	11,1	1,2	1,8	12,0	2,5	14,8	41,8
Zachodniopomorskie	100,0	6,5	5,2	6,0	9,1	1,6	2,6	12,0	3,1	12,7	41,3

Źródło: opracowanie własne

Tabl. 4. Wydatki publiczne według funkcji COFOG w przekroju województw w 2014 r.

Województwa	Ogółem	Funkcje COFOG									
		działalność ogólnoparastwowa	obrona narodowa	bezpieczeństwo i porządek publiczny	sprawy gospodarcze	ochrona środowiska	gospodarka mieszkaniowa i komunalna	zdrowie	rekreacja, kultura i religia	edukacja	ochrona socjalna
	w % ogółem										
POLSKA	100,0	5,8	3,7	5,5	12,9	1,2	1,8	11,7	2,9	13,4	41,0
Dolnośląskie	100,0	6,4	3,4	5,3	11,0	1,1	2,0	11,4	3,2	13,8	42,3
Kujawsko-pomorskie	100,0	4,8	4,1	5,3	10,9	1,3	1,8	13,0	2,6	13,4	42,8
Lubelskie	100,0	5,3	3,6	5,6	12,5	1,0	1,2	12,4	2,6	15,6	40,2
Lubuskie	100,0	6,4	4,4	6,3	10,5	1,4	2,5	11,9	2,5	11,7	42,3
Łódzkie	100,0	4,7	3,0	5,1	17,2	1,3	1,5	11,6	2,1	12,5	40,9
Małopolskie	100,0	5,3	2,7	4,8	12,5	1,5	1,5	11,8	3,2	16,9	39,8
Mazowieckie	100,0	8,0	5,4	6,9	13,9	1,1	2,2	10,8	3,1	12,0	36,7
Opolskie	100,0	5,9	3,4	5,9	11,4	1,2	1,6	12,0	2,7	12,9	43,1
Podkarpackie	100,0	5,7	3,0	5,4	15,2	1,2	1,3	12,3	2,4	14,3	39,2
Podlaskie	100,0	5,5	3,4	6,3	17,7	1,4	1,3	11,9	2,4	14,3	35,7
Pomorskie	100,0	5,0	4,3	5,5	13,8	1,4	1,9	11,2	3,3	14,2	39,6
Śląskie	100,0	4,3	2,5	4,5	10,6	1,3	2,0	11,5	3,4	11,8	48,1
Świętokrzyskie	100,0	6,0	2,8	5,3	9,8	1,6	1,4	13,3	2,2	12,8	44,7
Warmińsko-mazurskie	100,0	5,9	4,3	6,0	13,3	1,4	1,7	11,7	2,5	12,8	40,4
Wielkopolskie	100,0	5,3	3,3	5,0	12,9	1,1	1,5	11,9	2,5	14,9	41,5
Zachodniopomorskie	100,0	5,7	4,5	6,0	12,9	1,3	2,6	11,5	3,4	11,8	40,2

Źródło: opracowanie własne

Struktura zestawionych po raz pierwszy wydatków publicznych według zadań realizowanych przez sektor instytucji rządowych i samorządowych, określonych zgodnie z *Klasyfikacją wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych według funkcji (COFOG)*, w przekroju województw charakteryzowała się dużym zróżnicowaniem w poszczególnych województwach.

W 2013 r. największe znaczenie w wydatkach publicznych we wszystkich województwach miały wydatki na ochronę socjalną. Ich udział w wydatkach publicznych ogółem kształtował się na poziomie od 37,1% w województwie podlaskim do 49,5% w województwie śląskim (w kraju na poziomie 41,7%). Drugą kategorią wydatków publicznych w większości województw były wydatki na edukację – od 11,8% w województwie lubuskim do 16,9% w województwie małopolskim (w kraju – 13,5%). Kolejną kategorię stanowiły wydatki na zdrowie – od 10,8% w województwie mazowieckim do 13,7% w województwie świętokrzyskim (w kraju – 11,9%). W wydatkach na sprawy gospodarcze odnotowano znaczne zróżnicowanie ich udziału w poszczególnych województwach – od 8,5% w województwie dolnośląskim do 18,3% w województwie łódzkim (w kraju – 10,9%). We wszystkich województwach wydatkami o niskich udziałach w wydatkach publicznych ogółem (do 3%) były wydatki na: ochronę środowiska oraz gospodarkę mieszkaniową i komunalną.

W 2014 r. największe znaczenie w wydatkach publicznych we wszystkich województwach miały również wydatki na ochronę socjalną. Ich udział w wydatkach publicznych ogółem kształtował się na poziomie od 35,7% w województwie podlaskim do 48,1% w województwie śląskim (w kraju na poziomie 41,0%). Drugą kategorią wydatków publicznych w większości województw były wydatki na edukację – od 11,7% w województwie lubuskim do 16,9% w województwie małopolskim (w kraju – 13,4%). Kolejną kategorię stanowiły wydatki na sprawy gospodarcze, dla których odnotowano znaczne zróżnicowanie ich udziału w poszczególnych województwach – od 9,8% w województwie świętokrzyskim do 17,7% w województwie podlaskim (w kraju – 12,9%). Udział wydatków na zdrowie kształtował się poziomem od 10,8% w województwie mazowieckim do 13,3% w województwie świętokrzyskim (w kraju – 11,7%). We wszystkich województwach w grupie wydatków o niskich udziałach w wydatkach publicznych ogółem (poniżej 3%) były wydatki na: ochronę środowiska oraz gospodarkę mieszkaniową i komunalną.

PODSUMOWANIE

Zaplanowane zadania zostały wykonane zgodnie z przyjętymi założeniami – udoskonalono metodykę obliczeń dochodów i wydatków publicznych na poziomie województw zapewniającą spójność opracowywanych informacji z rachunkami narodowymi (statystyką sektora instytucji rządowych i samorządowych) oraz rachunkami regionalnymi. Wykonano pilotażowe obliczenia dochodów i wydatków na podstawie przyjętych założeń metodycznych, wybranych źródeł danych oraz opracowanych metod

regionalizacji. Wyniki tych obliczeń należy traktować jako kolejną próbę zmierzenia się z bardzo trudną tematyką regionalnych rachunków publicznych.

Przyjęte w projekcie podejście do systemu regionalnych rachunków publicznych – oparcie obliczeń na metodologii „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)” jest gwarancją zestawiania dobrej jakościowo i porównywalnej statystyki.

Przeprowadzone analizy i wykonane w projekcie prace mają charakter rozwojowy, a wypracowana metodyka obliczeń dochodów i wydatków publicznych na poziomie województw to dopiero początek procesu tworzenia kompletnego systemu regionalnych rachunków publicznych. Jest jednak solidną podstawą do dalszych prac w zakresie regionalnych rachunków publicznych.

Realizacja pracy badawczej pozwoliła rozpoznać stopień złożoności badanego zjawiska oraz uzyskać wiedzę na temat możliwości wdrożenia systemu regionalnych rachunków publicznych do zestawu standardowych prac realizowanych przez jednostki statystyki publicznej.